LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ

Starck
Konserniohjausosasto

Asiantuntijalausunto
29.11.2022

Liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

Liikenne- ja viestintäministeriön kirjallinen asiantuntijalausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle; E 145/2022 vp Valtioneuvoston selvitys: Ehdotus neuvoston suositukseksi koskien unionin koordinoitua lähestymistapaa kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokyvyn vahvistamiseen

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa Valtioneuvoston selvityksestä E 145/2022; ehdotus neuvoston suositukseksi koskien unionin koordinoitua lähestymistapaa kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokyvyn vahvistamiseen.

Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Yleistä

Komissio julkaisi ehdotuksen neuvoston suositukseksi koskien unionin koordinoitua lähestymistapaa kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokyvyn vahvistamiseen (COM(2022)551 final) 18.10.2022. Eurooppa-neuvosto 20.-21.10.2022 on päätelmissään todennut, että suositusta koskevaa työtä olisi edistettävä nopeasti. Neuvottelut on pyrkimys saada päätökseen ennen joulukuun 2022 Eurooppa-neuvostoa.

Ehdotetulla neuvoston suosituksella pyritään tehostamaan EU:n tukea kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokyvyn parantamiselle ja varmistamaan varautumisen ja reagoinnin koordinointi EU-tasolla. Suosituksen tavoitteena on maksimoida toimet talouden toiminnan kannalta välttämättömien resurssien, tilojen ja järjestelmien suojaamiseksi ja sellaisten keskeisten palvelujen tarjoamiseksi sisämarkkinoilla, joista kansalaiset ovat riippuvaisia, ja vauhdittaa näitä toimia sekä lieventää mahdollisten hyökkäysten vaikutuksia varmistamalla mahdollisimman nopea palautuminen. Kaikkea tällaista infrastruktuuria olisi suojattava, mutta ensi sijalle asetetaan tällä hetkellä energia-, liikenne- ja avaruusala sekä digitaalinen infrastruktuuri, koska ne ovat luonteeltaan yhteiskunnan ja talouden kannalta erityisen horisontaalisia ja tuoreimmat riskinarvioinnit viittaavat tähän tarpeeseen.

Liikenne- ja viestintäministeriö tukee valtioneuvoston kanslian perusmuistiossa kirjattua Suomen kantaa.

Liikenne- ja viestintäministeriön esittämät näkemykset on huomioitu perusmuistiossa.

Liikenne- ja viestintäministeriö esittää seuraavia huomioita liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalaa koskien:

Liikenne- ja viestintäministeriö jakaa Suomen kannassa todetun näkemyksen siitä, että kriisivarautumisen tulee olla horisontaalista, kaikki relevantit politiikka-alat kattavaa, hyvin koordinoitua ja siinä tulee varautua erilaisiin, eri EU:n alueet tai koko EU:ta koskeviin sekä myös yhtäaikaisiin kriiseihin. Unionin yhteistä varautumista kehitettäessä on kuitenkin tärkeää huomioida jokaisen jäsenmaan vastuu omasta kansallisesta varautumisestaan.

On tärkeää, että kriittisten järjestelmien suojelu nähdään kokonaisuutena ja että jatkuvuudenhallinta sekä häiriönsietokyvyn kehittäminen ovat keskeisessä asemassa Euroopan kriittisen fyysisen ja digitaalisen infrastruktuurijärjestelmien turvallisuuden ja toimintakyvyn parantamisessa.

Kriittisen infrastruktuurin varautumisen arviointi ja lainsäädäntö

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeinä Suomen kannassa mainittuja toimenpiteitä EU-tason yhteistyön tiivistämisestä kriittisen infrastruktuurin suojaamiseksi sekä kriittisen infrastruktuurin suojaamisen tarkastelusta kokonaisvaltaisesti huomioiden myös kyber- ja hybridiulottuvuudet. Suosituksessa jäsenvaltioita on kehotettu toteuttamaan kiireellisiä ja vaikuttavia toimenpiteitä ja tekemään yhteistyötä kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokyvyn parantamiseksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö tarkastelee kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokykyä ja tekee suositusehdotuksen huomioimia riskiarviointeja jo normaalin valmius- ja varautumistyön puitteissa yhdessä hallinnonalan virastojen kanssa. Kriittisen infrastruktuurin varautumista koskevaan arviointiin ja kehittämiseen osallistutaan lisäksi niin valtioneuvoston eri työryhmissä kuin myös muussa kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä mukaan lukien Nato-yhteistyö.

Varautumisvelvollisuus liikenne- ja viestintäalan kriittisen infrastruktuurin osalta on jo nyt huomioitu hyvin kattavasti voimassaolevassa lainsäädännössä useiden toimijoiden ja toimintojen osalta. Tavoitteena on, että tarvittavat toimivaltuudet häiriötilanteiden ratkaisemiseksi löytyisivät mahdollisimman laajasti ja selkeästi jo normaaliolojen lainsäädännöstä.

Verkko- ja tietoturvadirektiivi

Liikenne- ja viestintäministeriö korostaa Suomen kannassa todetun verkko- ja tietoturvadirektiivin (NIS2) tavoitetta vastata paremmin muuttuneeseen kybertoimintaympäristöön ja kehittää entisestään EU:n yhteistä kyberturvallisuuden tasoa. Direktiivillä yhdenmukaistetaan soveltamisalaan kuuluvien toimijoiden riskienhallinta- ja raportointivelvoitteita.

Suosituksessa kehotetaan jäsenvaltioita vauhdittamaan valmisteluja NIS2 –direktiivin saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä. Liikenne- ja viestintäministeriö onkin jo aloittanut kaikki valmistelut toimeenpanoa varten eri ministeriöiden kesken jo ennen direktiivin julkaisua. Ministeriö on lisäksi käynnistänyt direktiivin kansallista toimeenpanoa tukevan

työryhmätyöskentelyn, johon osallistuvat mm. kaikki hallinnonalat, joita direktiivin säännökset koskevat. Direktiivi julkaistaan alustavan arvion mukaan marras-joulukuun vaihteessa. Toimeenpanoaika on 21 kuukautta direktiivin voimaantulopäivästä.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia, kansallinen riskiarvio ja valmiuslaki

Suomen kannassa mainittuja liittymäpintoja Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan ja kansalliseen riskiarvioon on tärkeää tarkastella huomioiden myös muut lainsäädäntöhankkeet, jotka tukevat yhteiskunnan häiriönsietokyvyn parantamista.

Liikenne- ja viestintäministeriön vastuulla on viisi yhteiskunnan turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen liittyvää Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa määriteltyä tehtävää. Liikenne- ja viestintäministeriö osallistuu parhaillaan käynnissä olevaan yhteiskunnan turvallisuusstrategian päivitystä koskevaan työhön sekä kansallisen riskiarvion tarkistamiseen.

Liikenne- ja viestintäministeriö osallistuu myös oikeusministeriön johdolla käynnistettyyn valmiuslain kokonaisuudistukseen.

5G

Liikenne- ja viestintäministeriö suhtautuu Suomen kannan mukaisesti myönteisesti 5G –kyberturvallisuusvälineistön täytäntöönpanoon, sen seuraamiseen ja jatkuvaan kehittämiseen sekä muuhun viestintäverkkojen ja –infrastruktuurin (ml. matkaviestinverkot) turvallisuuden edistämiseen.

Kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskeva direktiiviehdotus (CER-direktiivi)

Liikenne- ja viestintäministeriö tukee suositusehdotuksen tavoitetta edistää häiriön sietokykyä parantavia toimenpiteitä jo ennen CER (Critical Entities Resilience) -direktiivin voimaantuloa ja direktiivin ripeää saattamista osaksi kansallista lainsäädäntä.

Liikenne- ja viestintäministeriö osallistuu sisäministeriön johdolla pian alkavaan kriittisten toimijoiden tunnistaminen ja kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokyvyn parantaminen –lainsäädäntöhankkeeseen ja on tunnistanut toimialaltaan sääntelyvastuulleen CER-direktiivin soveltamisalaan kuuluvia toimijoita. Suosituksen ensisijaiseksi asettamat alat – digitaalinen infrastruktuuri, liikenne ja avaruus – tulevat arvioitavaksi CER-direktiiviä koskevassa hankkeessa.

Merenalainen datakaapeli-infrastruktuuri

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että merenalainen kriittinen tietoliikenneinfrastruktuuri huomioidaan osana suositusta ja kannattaa Suomen kannassa mainitulla tavalla ehdotusta komission selvitystyöstä koskien merenalaista kaapeli-infrastruktuuria sekä ehdotusta niiden toimenpiteiden määrittämiseksi, jotka voidaan toteuttaa kaapeli-infrastruktuuriin liittyvistä häiriötilanteista selviytymiseksi.

Tärkeää merenalaisten tietoliikennekaapeleiden häiriönsietokyvyn vahvistamisessa on Suomen kannan mukaisesti huomioida myös tarve uusia nykyistä kaapeli-infrastruktuuria ja tuoda sen rinnalle täydentävää uutta teknologiaa hyödyntävää lisäkapasiteettiä ja siten vähentää riippuvuutta nykyisistä yhteyksistä luomalla vaihtoehtoisia reittejä.

Liikenne- ja viestintäministeriö tekee kansainvälistä yhteistyötä Suomen merenalaisen datakaapeliverkoston resilienssin vahvistamiseksi muun muassa edistämällä Arktista luoteisväylän merikaapelihanketta, jolla luotaisiin uusia turvallisia yhteyksiä Euroopan, Yhdysvaltojen ja Aasian välillä.

Olli-Pekka Rantala
Osastopäällikkö